PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · HISTORIA · KLASA 6

Dział 7. Europa w XVII i XVIII wieku: absolutyzm i oświecenie

Ludwik XIV, monarchia parlamentarna w Anglii, idee oświecenia, absolutyzm oświecony. Sześć kart pracy: karta z najważniejszymi wiadomościami i przykładami, trzy karty ćwiczeń (w tym praca ze źródłem), dwa równoległe sprawdziany (grupy A i B) oraz pełny klucz odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Europa w XVII i XVIII wieku: absolutyzm i oświecenie** Ludwik XIV, monarchia parlamentarna w Anglii, idee oświecenia, absolutyzm oświecony	8 zad. 32 pkt
2	**Absolutyzm i oświecenie – ćwiczenia** Daty, władcy, myśliciele	4 zad. 13 pkt
3	**Absolutyzm i oświecenie – utrwalenie** Merkantylizm, Anglia, idee oświecenia	5 zad. 17 pkt
4	**Pracuję ze źródłem – trójpodział władzy** Monteskiusz, Deklaracja praw, Wersal	4 zad. 14 pkt
5	**Sprawdzian: absolutyzm i oświecenie – grupa A** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt
6	**Sprawdzian: absolutyzm i oświecenie – grupa B** 30 minut · 20 pkt	6 zad. 20 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny dla klasy 6 szkoły podstawowej (rok szkolny 2026/2027). Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Europa w XVII i XVIII wieku: absolutyzm i oświecenie

KARTA 1/6

Ludwik XIV, monarchia parlamentarna w Anglii, idee oświecenia, absolutyzm oświecony

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 32 pkt

Przypomnij sobie

- **Monarchia absolutna** – władca ma pełnię władzy: sam stanowi prawa, rządzi i sądzi, nie dzieli się władzą z sejmem. Wzorem był król Francji **Ludwik XIV** (1643–1715), zwany **Królem Słońce**. Przypisuje mu się słowa *„Państwo to ja”*. Symbolem jego potęgi stał się pałac w **Wersalu**.
- Władza absolutna opierała się na **stałej armii**, sprawnych **urzędnikach** i wysokich podatkach. Państwo wspierało handel i manufaktury, żeby zdobyć pieniądze – taką politykę nazywamy **merkantylizmem**.
- W **Anglii** król i parlament walczyli o władzę (wojna domowa, rządy Olivera Cromwella). Po **„sławetnej rewolucji” (1688)** powstała **monarchia parlamentarna**: **Deklaracja praw (1689)** zakazała królowi m.in. nakładania podatków i utrzymywania armii bez zgody parlamentu.
- **Oświecenie** (XVIII wiek) – epoka, w której najwyżej ceniono **rozum**, naukę i doświadczenie. Myśliciele krytykowali przesądy, nietolerancję i nieograniczoną władzę.
- **Monteskiusz** w dziele „O duchu praw” (1748) zaproponował **trójpodział władzy**: ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą powinny sprawować różne organy, żeby się nawzajem kontrolowały. **Jan Jakub Rousseau** w „Umowie społecznej” (1762) głosił, że władza pochodzi od **ludu** (suwerenność ludu). **Wolter** walczył o **tolerancję** religijną i wolność słowa. Wiedzę epoki zebrano w wielkiej **Encyklopedii** (Denis Diderot).
- Idee oświecenia widać w wielu dziedzinach. **Nauka**: wiedzę sprawdzano doświadczeniem i obserwacją (Izaak Newton opisał prawo powszechnego ciążenia). **Literatura**: bajki, satyry i powieści miały uczyć i wyśmiewać wady ludzi (np. „Podróże Guliwera” Jonathana Swifta). **Architektura**: **klasycyzm** wzorowany na antyku – kolumny, symetria, spokój. **Filozofia polityczna**: trójpodział władzy, suwerenność ludu, prawa człowieka.
- **Absolutyzm oświecony** – władcy rządzili absolutnie, ale korzystali z idei oświecenia, by unowocześnić państwo: reformowali szkoły, sądy, wojsko i gospodarkę. Tak rządzili **Fryderyk II Wielki** w **Prusach**, **Katarzyna II** w **Rosji** oraz **Maria Teresa** i **Józef II** w **Austrii** – ci sami władcy, którzy dokonali rozbiorów Polski.
- **Przykład – reformy w Prusach** za Fryderyka II: zniesiono tortury w śledztwie (1740), wprowadzono obowiązek nauki dla dzieci (1763), uporządkowano sądy i urzędy, osuszano bagna i zakładano nowe wsie, a wyznawcy różnych religii mogli żyć obok siebie. Celem reform było przede wszystkim silne państwo i silna armia.
- Wzrosła potęga **Rosji**: car **Piotr I Wielki** (zm. 1725) zmodernizował państwo na wzór zachodni, zbudował flotę i nową stolicę – **Petersburg** (założony w 1703 roku).

Podgląd • Pierwsza Ławka

Absolutyzm i oświecenie

Ludwik XIV – monarcha absolutny
Hyacinthe Rigaud, 1701

Wersal – symbol potęgi króla
Galeria Lustrzana, fotochrom, ok. 1890–1900

Monteskiusz – trójpodział władzy
portret, XVIII w.

Fryderyk II – absolutyzm oświecony
Anton Graff, 1781

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Czym monarchia absolutna różniła się od parlamentarnej?
W absolutnej cała władza należała do monarchy. W parlamentarnej (Anglia po 1688 r.) król musiał się liczyć z parlamentem – bez jego zgody nie mógł nakładać podatków ani stanowić praw.

Przykład 2. Po co trójpodział władzy?
Gdy jedna osoba lub jeden urząd ma całą władzę, łatwo o nadużycia. Jeśli władze są rozdzielone, kontrolują się nawzajem i chronią wolność obywateli – ta zasada obowiązuje także w dzisiejszej Polsce.

Przykład 3. Dlaczego absolutyzm „oświecony”?
Bo władcy, choć rządzili samowładnie, przeprowadzali reformy inspirowane myślą oświecenia: zakładali szkoły, znosili tortury, ograniczali pańszczyznę. Celem było przede wszystkim wzmocnienie państwa.

Zadania

1 **Uzupełnij oś czasu – dopisz, co wydarzyło się w podanych latach.** ___ / 4 pkt

Europa w XVII i XVIII wieku

1. 1688 – _____
2. 1689 – _____
3. 1748 – _____
4. 1762 – _____

KARTA 2/6

Absolutyzm i oświecenie – ćwiczenia

Daty, władcy, myśliciele

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 13 pkt

Pamiętaj: jeśli czegoś nie pamiętasz, wróć do ramki „Przypomnij sobie" na karcie 1.

Hyacinthe Rigaud, 1701

1 Uzupełnij daty. ___ / 4 pkt

1. „sławetna rewolucja" w Anglii: _____
2. Deklaracja praw w Anglii: _____
3. wydanie „O duchu praw" Monteskiusza: _____
4. wydanie „Umowy społecznej" Rousseau: _____

2 Połącz państwo z władcą. ___ / 4 pkt

1. Francja	a) Maria Teresa i Józef II
2. Prusy	b) Ludwik XIV
3. Rosja	c) Fryderyk II
4. Austria	d) Katarzyna II

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Ludwik XIV rządził w XVII wieku.	P	F
2. Wolter bronił tolerancji religijnej.	P	F
3. W monarchii absolutnej władzę króla ograniczał parlament.	P	F
4. Piotr I założył Petersburg.	P	F

4 Kto był autorem Encyklopedii, która zebrała wiedzę epoki oświecenia? ___ / 1 pkt

A. Denis Diderot
B. Ludwik XIV
C. Piotr I
D. Monteskiusz

Sprawdzian: absolutyzm i oświecenie – grupa A

KARTA 5/6

30 minut · 20 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 20 pkt

1 Uzupełnij. ___ / 3 pkt

1. Car, który założył Petersburg: _____
2. Autor dzieła „O duchu praw”: _____
3. Pałac pod Paryżem, siedziba Ludwika XIV: _____

2 Połącz pojęcie z wyjaśnieniem. ___ / 4 pkt

1. monarchia absolutna	a) poszanowanie cudzych poglądów i wyznań
2. monarchia parlamentarna	b) władza króla ograniczona przez parlament
3. suwerenność ludu	c) zasada, że władza pochodzi od narodu
4. tolerancja	d) ustrój, w którym cała władza należy do monarchy

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

3 Oceń prawdziwość zdań. ___ / 4 pkt

1. Katarzyna II rządziła w Austrii.	P	F
2. Myśliciele oświecenia cenili rozum i naukę.	P	F
3. Fryderyk II rządził w Prusach.	P	F
4. Rousseau głosił, że władza pochodzi od króla.	P	F

4 Przyporządkuj wydarzeniom daty zaznaczone na osi czasu. ___ / 3 pkt

1. wydanie „O duchu praw” – _____
2. początek panowania Ludwika XIV – _____
3. „sławetna rewolucja” w Anglii – _____

5 Przeczytaj fragment i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

Wolter o tolerancji

„Nie trzeba wielkiej sztuki ani wymyślnej wymowy, by dowieść, że chrześcijanie powinni się wzajemnie tolerować. Idę dalej: mówię wam, że należy uważać wszystkich ludzi za braci.”

Wolter, „Traktat o tolerancji” (1763), rozdz. XXII, przekład własny

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Europa w XVII i XVIII wieku: absolutyzm i oświecenie – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 6

Podgląd pokazał 5 z 16 stron. Pełna wersja: 16 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Europa w XVII i XVIII wieku: absolutyzm i oświecenie – 8 zadań, 32 pkt
- Karta 2: Absolutyzm i oświecenie – ćwiczenia – 4 zadania, 13 pkt
- Karta 3: Absolutyzm i oświecenie – utrwalenie – 5 zadań, 17 pkt
- Karta 4: Pracuję ze źródłem – trójpodział władzy – 4 zadania, 14 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: absolutyzm i oświecenie – grupa A – 6 zadań, 20 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: absolutyzm i oświecenie – grupa B – 6 zadań, 20 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/historia-klasa-6-dzial-07-europa-w-xvii-i-xviii-wieku-absolutyzm-i-oswiecenie-zestaw